

Az előfizetés ára
 1883. januártól egész évre . 8 frt.
 fél évre . . . 4 frt.
 " " negyed évre . 2 frt.

PÉCS

Politikai és vegyes tartalmu lap.

A hirdetések ára:

Négy hasábos petitsor
 1-szer . . . . . 6 kr.
 2-szer . . . . . 5 kr.
 3-szor . . . . . 4 kr.
 Bélyeg-díj minden hirdetéskor 30 kr.
 Nyilttérben egy sor . . . . 10 kr.

Megjelen hetenkint kétszer:
 szerdán és szombaton.

Szerkesztés: Mária-utca 1. sz.
 Kiadóhivatal: Nepomuk-utca 10. sz. a posta mellett.

Egyes szám 10 kr.
 Kapható a kiadóhivatalban, **Valentin Károly** könyvkereskedésében, **Traub B. és társánál**, **Bóhm M.** könyvkötőnél Király-utca.

A tanulók túlterhelése a középiskolákban.

Napirenden van a panasz, hogy gyerkeink nem győzik a tanulást. Hangoztatják ezt minden oldalról, mindenki más-más szempontból. A képviselők, mint az utóbbi budgetvita alkalmával Hegedűs Sándor, Hermann Otto, a miniszter, a szülők a tanárokat, némely tanárok a „Tantervet” és „Utatásokat” vádolják. És pedig súlyos vád ez!! Arról van szó, hogy egy egész, sőt több nemzedéket testileg lelkileg elnyomorítanak; mert nem „sok tanulás”-ról, hanem „tulságos”-ról, nem erőmegfeszítésről, hanem túlerőltetésről beszélnek. Érdeges tehát, hogy foglalkozunk e dologgal; kutassuk, mennyiben igaz a panasz vagy a vád? Ki, mi okolható? és hogy kelene megszüntetni?

Ha történeti szempontból tekintjük a panaszt, akkor könnyen megvizsgálódhatunk, hiszen „Solamen miseris, socios habuisse malorum!” Nem csak, hogy más országokban is mindenütt megvan ugyanaz a panasz (és bizony-bizony talán jogosabban, mint nálunk), hanem megvolt ez (nálunk is) már évtizedek előtt és minduntalan tettek is ellene; de azután egyszerre ismét csak felhangzott a „veto;” de vajmi ritkán mutattak rá határozottan a bajra, mindig csak általánosságokban panaszkodtak.

Mi a baj tehát?

Talán nagy a tudomány-szakok száma, melyek a középiskolai oktatásba fel vannak véve? Ha ez áll, akkor nem lehet ménség az, hogy egyik tudomány-szakot sem lehet elhagyni. Az bizonyos, hogy a középiskolák czéljának, t. i. „az általános műveltség” megadásának és „a felsőbb iskolákra való előkészítésnek” megfelelőleg, a középiskolákban felvett szakok közül egyik sem mellőzhető. De ha számuk mégis tulságos nagy, akkor vagy a középiskolák 8 évi évfolyamát kell 9-re, 10-re emelni, a minek szükségességét én ugyan nem látom, sem a panaszkodó szülők szívesen nem vennék; — vagy úgy kell intézkedni, hogy e szakok a 8 évi folyamokba a tanulók tehetségéhez képest legyenek elosztva. Nézetem szerint ez úgy is van: Az I. osztályu tanuló pl. hat szakot, vagy tantárgyat tanul: vallástant, magyar és latin nyelvet, földrajzt, számtant és rajzoló mértant. Ezek közül a két nyelv anyaga majd teljesen összevág, a mértan pedig nagyrészt csak rajzolás combinatiókból áll, tehát végre is csak 4 irányban van a gyermek lelke elfoglalva. Ez sok nem lehet. Ez az arány megmarad a három alsó osztályban; a IV.-ben kezd szaporodni a tantárgyak száma, míg végre VIII. osztályban a vallástan mellett négy nyelvet, vagy jobban

mondva, már a népek irodalmát, történelmet, mennyiségtant és physikát és mintegy tanulmányai betetőzéseül a philosophiai előtant kell a már szellemileg is erősebb ifjunak tanulnia, tehát 6 irányban kell elméjét művelnie. E mellett — ne vegyük így egy csomóba a hatot! — gondoljuk csak meg, hogy a mesebeli vesszőnyalábát sem lehetett egy csomóban eltörni, míg a vesszők egyenként nehézség nélkül törtek el. Az is szörnyű soknak hangzik, ha azt mondjuk, hogy naponkint négy tál ételt kell megennünk! szegény gyomrunk! — pedig egymás után jó izüen tudunk enni mindennap mind a négyből.

De talán egy-egy tál tudományból kell a tanulóknak sokat megennie; nem jó étvágygyal, hanem kényszerből, a mennyit feje-gyomra meg nem emészthet? Azt hiszem, itt sem a sok a baj, nem is a gyomor gyengesége, hanem a finyáskodás, vagy hogy étvágyat nem érez a tanuló, legfőlebb nyalakodni szeretne gusztusa szerint. De félre a tréfás hasonlattal! Meggyőződésem szerint, általánosságban véve a „Tanterv” nem tűz ki megemészthetetlen anyagot a tanításra; és ha e tekintetben van alapja a szülők panaszának, a hibát nem a tantervben, hanem másutt kell keresni. Mikor a tanterv pl. csak azt mondja, hogy a IV. osztályban „Az ó-kor történetét” kell meg-

A „Pécs” tárczája.

A világ vége.

— Farsangi elmélkedés. —

Összejöttek, tanakodtak:
 Meddig áll még a világ?
 Mert hát biz a eszióként
 Még csak tíz év vár reánk,
 És az irigy győri naptár
 Ennél is kevesbet ad,
 „Ötig áll még,” így jövendöl
 A bozsoki szent barát.
 Kónyi kántor nagy hangosan
 A barátot követi:
 „Ötig áll már a világ csak,
 Szent igaza van neki,
 Jászberényi földrengést is
 Megjósolta pontosan.
 Azért igyunk! töltsük el hát
 Ezt az időt okosan.”
 A nótárjus — régi nóta —
 Kónyi urnak opponál:
 „A barát se bölsebb, mint én!
 Ki tudná, még meddig áll?

Nincsen annak végi hossza,
 Nem fogy az ki, mint a bor.”
 Azért igyunk! S iszik is rá,
 Mert ő mindig bölcsen szól.

„De már uram, jegyző uram”
 — A bíró ur közbevág —
 Én sem hiszem, hogy már soká
 Allna ez a csúf világ,
 A sok adó, a rozsz kormány
 Végét veti mihamar,
 Azért igyunk! mert ki tudja,
 A plánéta mit akar?”

„Szabad nékem egyet szólnom?”
 — Kezdi rája a kovács —
 S üti is a vasat nyomban,
 Nem kell neki biztatás.
 „Én már, urak, meginstálom,
 Követem a esziót,
 Azért igyunk! ugy se látunk
 E világon semmi jót.”

„Hát kend mit szól, Péter gazda?”
 „Én biz a mondó vagyok,
 Se emerre, se amarra
 Egy batkányit sem adok,

Egy patkány még hegyet nem fúr;
 Hát vigabbat ne tudnánk?
 Igyunk inkább! akkor aztán
 Düljön össze a világ!”

Kónyi uram állja szavát:
 „A világ csak ötig áll!”
 Erre meg a nótárius
 Tüsténtesen opponál;
 A kovács se hagyja hülni,
 A mig lehet, a vasat,
 És a kérdés, — fogas kérdés —
 Eldöntetlenül marad.

Tanakodnak, vitatkoznak,
 Gyujt a szikra, nagy a láng,
 De abban megállapodnak,
 Hogy biz ezudar a világ.
 No meg azt is elfogadják,
 Hogy a bort, azt inni kell:
 Ha már vége a világnak,
 Hadd fogyjon a bor is el!

Bolgár Kálmán.

tanulni, elég szabadságot ad, hogy abból azt és annyit tanuljon a tanuló, a mennyit meg is emészt; de természetesen u g y kell tanulnia is, hogy megemésztesse. És ez a tanártól függ! Más és másként, ugyanabból a tudománykörből, az egyetemi hallgatóknak, mint a középiskolai tanulóknak. A tanártól függ, hogy mennyit és hogyan tanítson, hogy tanítványai ne csak üres szöveget magoljanak, hanem valóban tanuljanak. És ha egyben-másban a tanterv nagyobb, vagy nehezebb anyagot tűz is ki feladatul, a tanároknak kell és lehet is ugy intézkedniök, hogy tanítványaik mégis megemészték a tanultakat. E nélkül én — megvallom — nem is képzelek tanulást. A tanterv kijelöl ugyan egy-egy évre egy tudomány-kört, a melyet el kell végezni; kijelöli még a főbb pontokat is (az Utasításokban), melyekre tekintettel kell lenni; de az anyag mennyisége, az egyes tudományos kérdések alakja, magasabb, vagy elemből foka, relativ dolog marad a tanulók értelmi fokához képest, és e tekintetben a tanárok tapintatosságának, az egész tanárkar egyöntetű paedagogiai eljárásának kell a helyes arányt eltalálnia. A középiskolák czélja csak a 8 évi folyam végére van kitűzve. Nem egy évben kell addig jutni, hanem lassankint afelé haladni. És az egyes intézeteknek az Utasítások értelmében joguk van, sőt kötelességük, hogy az intézet helyi vidéki körülményeihez képest alakítsák meg tantervüket, tekintetbe véve időnkint az egyes osztályok értelmi fokát is. Bajt okozhat e tekintetben talán a tankönyvek túlzása. Azonban a tankönyv általánosságban egy ideális mennyiséget ad; nem egy iskolának, hanem az összes iskoláknak szokták azt írni; pedig tudjuk, hogy egyik évfolyam tanulóinak értelmisége is mennyit különbözhetik a másiktól, mennyit egyik vidék ifjúsága a másiktól? A tankönyv rendszert ad, akár inductív, akár deductív uton haladva, és anyaga talán a relativ legnagyobb mennyiséget tartja szem előtt. A tanártól függ

ismét, hogy tanítványai tehetségéhez képest válogassa meg belőle a megfelelő mennyiséget, quid valeant humeri quid ferre recusent. Különböen is a kézikönyv csak segédeszköz; sohasem helyettesítheti a szóbeli tanítást, hiszen akkor nem kellene iskolába járni. Ma már, mikor a paedagogia annyira haladt, el sem lehet képzelní, hogy a tanár tanítás helyett csak leczkét adjon, a melyet talán a tanulóknak be is kellene bifláznia! A túlterhelés panasza egyenesen a régi iskolának, a régi leczkeadó módszernek hagyományaként kísért még ma is. Ha a tanár az iskolában valóban tanít, azaz sem „előadást“ nem tart, sem a saját tárgyát az egyedüli és pedig „legfőbb“ tudománynak nem tartja: ha nem azt tekintí czéljának, hogy megmutassa tanítványainak, hogy az ő tudományosságával szemben mily keveset tudnak a tanulók, ugy hogy ő még secundába is rakhatja őket, hanem fokról-fokra haladva el akarja őket vezetni a tudomány egy kitűzött és nekik való magaslatára: akkor a kézikönyv csak ismétlésre szolgáló és (itt-ott külön utbaigazítással) a már megtanultakat támogató eszköz lesz. — Utóvégre is a középiskolai tanítás feladata nem az, hogy sok tudományt adjon, hanem, hogy az értelmet nevelje, a gondolkodó képességet megalapítsa, a tanulás útját megmutassa. Inkább kevesebbet jól, mint sokat rosszul!

Ezzel némileg már feleltem arra a panasza is: „hogy az ifjaknak tulságos sok időt kell fordítani a tanulásra; hogy a sok tanulás megrontja testi egészségüket, elvonja őket az ifjunak annyira szükséges szabad levegőn való mozgástól“, stb. stb. — Ha az iskolában az ifju igazi tanítást nyert, tehát tanult, akkor otthon nagyobbára csak ismételnie kell és ez nem fog tulságos sok időt igénybe venni; kap azonkívül még kidolgozandó feladatokat, de a tanári kar e tekintetben is intézkedhetik, sőt kötelességévé van téve, hogy intézkedjék, hogy az egyes tárgyakból kitűzött felada-

ta helyes arányban legyenek felosztva: hogy se egyből sok ne legyen, se egy napra (lehetőleg) egynél több feladat ne essék.

Azonban ne hársítsunk minden vádat a tanárookra! Nézzünk csak körül otthon is egy kisé! Először is maradjunk csak a legutolsó panasznál. Valóban oly rémitő sok időt fordítanak gyermekeink a tanulásra?? Az alsóbb osztálybeliek naponkint 4 órát töltenek az iskolában (rendesen 2 délelőtt, 2 délután), otthon dolgukat jó iskolai tanítás után elvégezhetik (sokat mondok) 3 óra alatt: összesen tehát 7, mond csak hét órát tanulnak; a legfelsőbb osztálybeliek az iskolában dolgoznak 5 óra hosszat (rendesen d. e. 3., d. u. 2) otthon dolgukat elvégezhetik 4 óra alatt: tehát összesen 9 órát dolgoznak szellemileg. Hogy e szellemi munka helyes arányban legyen az ifjak életrendével, ez már a szülők dolga, a házi nevelés feladata! Ha a tanártól megköveteljük, hogy minden kicsinyiségben szem előtt tartsa gyermekeink üdvét, szellemét és egészségét, talán magunk szülők is tehetünk e tekintetben valamit. A házi nevelés megelőzi az iskolázást; a testi nevelést előbb kezdjük meg, mint a tanítást. Csináljunk csak egy kis napirendet: Az ifjunak elég 8—9 órai alvás, tanulmányaira fordítson a fenebbiek szerint 7—9 órát: marad még a kis fiúnak 8—9, a felnőttébb ifjunak 6—7 óra naponkint rendelkezésére, a melyből — 2 órát számítva étkezésre — a kis fiu vagy 7 órát, a nagyobb vagy 5 órát fordíthat sétálásra, lapdázásra stb. Ez egy kis házirend mellett lehetséges is és teljesen elég is. Ott van még a sok recreatio nap, a nagy vacatio, mind megannyi ellenszerei a testi-lelki elsatnyulásnak! Vagy csak a magyar fiu volna már ab ovo oly satnya, hogy semmi munkát sem bír? mikor az angol, francia ifju képes egész idejét távol a szülői háztól az intézetben tölteni, a hol alig négy órát engednek üdülésre? mikor a német iskolákban sokkal korábban kezdik meg a komolyabb és nehezebb tudományokat és végeredményként is

B. Makár János ezredes.

— Törödék Pécs város multjából. —*)

Ki ne ismerné e város lakói közül a Makár nevet? Ki ne tudná, hogy ily nevű szőlőhegy képezi szőlős területünk egyik jelentékeny részét? — hogy ily nevű dűlőben vannak határunk legjobb szántóföldjei s végül ki ne tudná, hogy a szigeti külváros egyik főbb utcája Makár-utcának nevezetik?

Tudja ezt, ugy hiszem, minden pécsi lakos, de nem hiszem, hogy azt is tudja, miként ezen elnevezés báró Makár János császári ezredesről történt, ki e városnak és vidékének a töröktől való visszafoglalása alkalmával jelentékeny szerepet játszott.

Ugy vélem tehát, hogy nem lesz érdektelen, ezen jeles férfiről, kinek neve ma is él közöttünk, ki városunk körül kétségtelenül érdemeket szerzett, egyet-mást felemlíteni, a mik alkalmasak arra, hogy emléke a mai nemzedéknél feljuttassék, s hogy ne csak a fentebbiekben élő nevét, hanem az egyént is, legalább némileg, megismerjük, aki ezt a nevet viselte.

Báró Makár János de Makarszka születéséről és származása egyéb viszonyairól semmi határozott adat sem áll rendelkezésre; csakis annyit tudunk róla, hogy rácz származású, görög nem egyesült vallású

katoná volt, ki a 1685-ik évben a Duna és Dráva közötti vidéknek katonai parancsnoka, a kapronczai vár és egyéb alárendelt jelentőségű határerőssége kapitánya, katonai rangja szerint pedig császári alezredes, 1683-ik évben pedig egy horvát ezrednek ezredes-parancsnoka volt, s hogy a törökök Pécs és vidékéről való elűzésében, de különösen a városnak bevételénél sikeresen közreműködve, személyes bátorsága és vitézsége által kitűnt; nevezetesen:

Az 1685-ik évben, midőn még kapronczai várparancsnok volt, — június havában a várőrség egy részével és egyéb horvát fegyveresekkel az akkor még török hatóság alatt volt földre berontott és Pécsig előre nyomult, hol a város falain kívüli részeket, az ugynevezett külvárosokat felgyújtva, hatszáznál több keresztényt szabadított meg a török rabszolgaságból és ezen kívül 700 drb. szarvas marhából álló zsákmányt ejtett, anélkül, hogy katonái közül csak egyet is elvesztett volna, s csupán három embere sebesült meg, de többi harcosaival ezeket is győzelmesen vissza vezette a kapronczai várba.

Második vitéz tettet pedig 1686. évi július hóban vitte véghez, midőn gr. Dünevaldt tábornok parancsára 4000 főtnyi, gr. Erdődy Miklós horvátországi bán vezénylete alatt levő, katonával a város falai ellen rohamot intézve, azokon, valamint a sánczokon és palánk erődítvényeken keresztül

nyomult, a falakon belül levő török őrséget elkeseredett harc után a várba nyomva, száznál több bilincsekbe vert keresztény foglyot, köztük bizonyos Horváth György nevű jezsuita atyát, a foglyok lelkeszét, megszabadított és ezen felül gazdag zsákmányt is ejtett.

Ezen köztidelemben 100-nál több török esett el, ő maga pedig 30 embert vesztett; a várat azonban nem volt képes hatalmába ejteni.

Vitézsége és személyes bátorsága legfényesebb jelét azonban 1686. évi szeptember hóban adta, midőn Badeni Lajos főherczeg főparancsnoksága alatt, katonáinak élén, a várost az éjszaki oldalon (a székesegyház táján) megrohant, a sánczokon és falakon keresztül rontra, elsőnek nyomult a városba, hol elkeseredett harc után, melyben maga is megsebesült, a török őrséget megszalasztva, a kapukat széthontá és az egész ostromló császári seregnek akadálytalan bevonulására utat nyitott.

A sereg nyomában be is vonult és a várat haladék nélkül ostrom alá is vette, de ismeretes dolog, hogy kellő ostromeszközök hiánya miatt, a várba szorult török őrség hosszabb ideig nem volt a vár feladására kényszeríthető, míg végre több heti megszállás után, a mindinkább nyomaszóbbá lett vízhiány miatt, az őrség közt támadt zendülés következtében, a vár parancsnoka kénytelen volt — az őrség fegyver

*) A városi levéltár adatai nyomán.

jóval többet követelnek meg, mint nálunk, a mellett természetesen, hogy ott átlag 6 órát kell a tanulónak az iskolában töltenie? Nem olyan fekete az ördög, mint a milyennek mondják.

Hanem igenis megkivánhatjuk a szülők től is, hogy segédkezzenek nyújtsanak saját gyermekeik érdekében az iskolának! Ne rontsák el ők maguk a tanuló „étvágyát“ azzal, hogy egyes tantárgyakról, vagy az egész iskolázásról, sőt a tanárokról is gúnyos beszélnék. Neveljék gyermekeiket úgy, hogy azok szülőiktől hallják, lássák a tanulmányoknak nem csak szükségességét, hanem szépségét, érdekességét is; hogy ne pusztán kényszerként, hanem kedvvel tanuljanak. Mutassa a szülő is érdeklését az iskola iránt, részint gyermekeivel józanul beszélgetve, részint pl. az által, hogy eljár a vizsgálatokra, buzdít és a hol hiányt lát, gondolkodik a tanárokkal egyetértve a hiányok pótlásáról, ha látja, hogy gyermekeinek tehetsége gyenge a neki kimért feladathoz képest, ne hagyja terhelni, intézkedjék jókor bármi uton módon!

Itt tehát egy más ponthoz értünk. Esetleg nem a tanítás, vagy inkább a tananyag nehéz a tanulók többségére nézve, hanem az egyes tanuló gyenge annak megemésztésére? Itt már a tanár édes-keveset tehet. A tanár egész osztályokat tanít; a nagy többséghez alkalmazkodik, és ámbár kötelessége az, hogy tanítványai közül minél többet elvezessen a kitűzött célhoz: egyesekhez vagy éppen nem, vagy csak kivételesen mérheti a tananyag minőségét és mennyiségét. A tanár legelőbb azt teheti, hogy miután gondos tanítással eleget tett, classificatiojával és privatim is felvilágosítja a szülőt, hogy fia nem termett a tanulásra. Minél korábban s minél lelkiismeretesebben teszi ezt a tanár, minél szigorúabban elasticál az alsóbb osztályokban: annál jobb szolgálatot tesz a szülőknek, mert idején figyelmezteti őket, hogy más pályát, más nemű tanulmányt keressenek fiaiknak; annál

jobb megfelel az iskola céljának, mert csak az avatottakat (nem csak a kiválókat, hanem a tulnyomó középszerűeket) készíti elő tudományos pályára; annál többre megy osztályonként főlebb tanításával, mert már csak tőle, tanítás módjától s buzgóságától függ, hogy munkaképesnek ítél s úgy megmaradt tanítványai tulterhelés érzete nélkül tanuljanak és haladjanak. Győzze meg a szülőket, hogy a classificatio sem ijesztő, sem büntető eszköz, hanem jó indulatu ítélet, melynek előfeltételei a tanítás és nevelés, minden mellékkörülmény tekintetbe vételével.

Mindehhez azonban, mint látjuk, a szülők közreműködése is szükséges. Kezdjük azon, hogy jöjzen házi neveléssel már ideje korán erőssé tegyék gyermekeink elméleti tehetségét a jövőendő munkára. Két irányban tévedhetünk e tekintetben: vagy tökéletesen eltompulni engedjük már ugyszólván csecsemő koruktól fogva gyermekeink esztét, vagy túlesigázzuk. Az egyik tulterheli (ez is tulterhelés!) piczi kis gyermekét játékszerekkel, a melyek készítésében civilizált korunk a gyermekiségen igazán tulmegy; korán blazirttá teszi gyermekét, e mellett semmivetéshez szoktatja, sőt testileg, lelkileg elkényezteti. A másik nem tudván mértéket a nevelő hatással bíró játékokban, két éves gyermekével verseskéket tanítat, melyek öt évesnek valók, képeskönyveket vesz neki, melyek 8 évesnek készültek és úgy elmefejlesztés helyett az elmét tulfeszíti, idegesség teszi stb. Azután szoktassuk már a kis gyermeket kevés de rendszer munkához, és jó erkölcsökhöz, Isten és ember iránti tisztelethez; sokszor, igen sokszor ennek elmulasztásában rejlik a baj oka!

Hegedűs L. képviselő hivatkozott a közigazgatási tételre az igazgatójának jelentésére, hogy évenként 7—18 gym. tanuló jut kezelése alá, és hogy ennek okát az iskolai tulterhelésben találta. Ezt ugyan a tételorvosok megozáfolták, de a mennyi igaz van benne, okát aligha nem inkább

amaz ifjak korai idegességében és részben erkölcselenségükben, mint későbbi tulterhelésükben lehetne keresni. Az első házi nevelés adja meg az igaz alapot! De később meg iparkodjunk gyermeink tehetségét elfogultság nélkül megítélni. Ma már annyiféle iskola van, hogy minden individuumnak meg lehet találni a neki megfelelőt, hogy aztán tulterheléstől ne kelljen félni. Ha „nem emészt meg“ a fia a classicus nyelveket, ne adjuk gymnasiumba, ott a reális iskola. Ha nehéz neki a tanulás, ne akarjuk erővel tudóssá tenni, nem lehet a tudományt senkibe erővel beletömni, kivált ha attól is tartunk, hogy „meg nem emészt“; ott a tisztességes iparos-, kereskedői pálya, melyen ugyan szintén kell tanulni, de mást és másként és a mely ma, mint kenyérkereset is felér igen sok „tulterhelés“ tudományos pályával.

De ha már valóban képesnek tartjuk fiainkat a tanulásra és akarjuk is, hogy tanuljanak, akkor ne képezzünk frontot az iskolával, panaszzal, vagy váddal, vagy akár megvető gúnyolódással, hanem vele vállvetve segítsük a tanulást, és pontosan követeljük is meg.

Gondoljuk meg azt is, hogy hazánk jövője mindinkább követeli, hogy fiai munkabírók legyenek, sőt munkaképességben a külfölddel is versenyehessenek. A műveltség haladása, a megélhetés nehézségei mindinkább több munkát rónak ránk, érdekünkben van tehát, hogy már az iskolában megszokjuk a munkát s minél többet tanuljunk. Ne féljünk a tulterheléstől.

m—i.

Statistikai kimutatás a pécsi m. kir. postahivatal 1882. évi forgalmáról.

Jövedékek:

Az egész évi jövedéki bevétel tesz: 67732 frt 14 kr., a jövedéki kiadás 17293 frt 87 kr. E szerint a pécsi postahivatal 1882. évi tiszta jövedelme 50538 frt 28 krt tesz.

Átmenő bevételek.

Utánvételekért befizetett 108226 frt 33 kr.

nélküli szabad elvonulhatóságának feltétele mellett — a várat is feladni.

Logy Makár ezredes a város és vár bevétele után hol forgatta vitéz fegyvereit, hogy az 1687. évi augusztus hó 12-én vivott, ugynevezett második mohácsi ütközetben, hol a török hatalma véglegesen megtörtetett és melynek folytatá a hódoltságunk a Száváig terjedő része a magyar szt. Koronához végleg visszacsatoltatott, — részt vett-e? nem tudjuk; csak annyit tudunk róla, hogy az 1690-ik évben a pécsi polgár jogot a maga és utódai részére megszerezte és Vincenz Keresztély akkori császári praefektustól, a császári felség szolgálatában tanusított hűség, a város visszafoglalása alkalmával véghezvitt fényes harcai tettek, és egyéb kitünő szolgálatai által szerzett érdemek elismeréséül adományt nyert.**)

Az adomány pedig állott:

1-ör. Egy a városban fekvő, 212 számmal jelzett házból, — mely azelőtt bizonyos Deli-basa nevű török tulajdona volt; a házon kívül ezen a telken állott egy udvari épület, mely előbbi tulajdonosa női háznépének szolgált lakhelyül; továbbá volt mellette magtár és istálló.

A ház határosai voltak: egyfelől egy házhely, melyen azelőtt a 211 számú ház állott, akkor azonban csakis romjai voltak

láthatók; más felől 213 sz. a. Keskeny János özvegye, és harmadik részről Mossner Gergely, Karinthiaiból származott német szabó.

Ezen lakóházon kívül kapott:

2-ör. Husz kaszásra való rétét a budai kapun kívül, az ugynevezett basa malom közelében, mely azelőtt Hassan-Bey nevű török tulajdona volt; továbbá:

3-ör. Ismét 20 kaszásra való rétét a siklósi kapun kívül, mely azelőtt Kassagits nevű töröké volt.

4-ör. Egy majorságot a szigeti kapun kívül, mely a szigetvári országot és a szálló heggyekbe vezető ut között, a hegyekből folyó patak mellett feküdt és azelőtt Alai-beg nevű török tulajdona volt; továbbá:

5-ör. A szigeti kapu előtt, az ugynevezett Kirgilián dűlőben, egy 15 kapásra terjedő szőlőt, mely azelőtt Derwis-bey nevű töröké volt, és ezenkívül ugyancsak a szigeti kapu előtt, az Arany-hegy nevű dűlőben, egy 30 kapásra való szőlőt, a hozzá tartozó kopár dombbal együtt, mely azelőtt Tsató Hagy Mustafa nevű török tulajdona volt.

6-ör. A budai kapu előtt, az ugynevezett Basa malom közelében levő dombon, 40 hold szántóföldet, a domb tövében levő 10 kaszásra menő réttel együtt. — Ezen földterület határos volt egyfelől a Mohácsra vezető uttal, másfelől a város tulajdonát

képezett rétekekkel és végül Ratasich nevű pécsi polgár szántóföldjeivel; — továbbá:

7-er. A budai kapun kívül folyó patakban egy malmot.

8-ör. Ezen kívül nyert a szigeti kapun kívül, a Szigetvárra vezető ut mentén, 45 hold szántóföldet; ezen terület határos volt egyfelől a szigetvári országgal, másfelől a városi közlegelével és végül a Jezsuiták földjeivel.

Tehát adományoztatott neki összesen:

Egy lakóház melléképületekkel, egy patak malom, egy major, 50 hold rét, 8 hold szőlő, és 85 hold szántóföld, mely birtok után tartozott az adomány levél értelmében összesen — három frtot in recognitionem a császári pénztárba fizetni; de már az adományozó császári praefectus kilátásba helyezte, hogy ő Felsége, tekintettel Makár ezredes érdemeire és a török hódoltság visszafoglalása körül véghezvitt számos vitéz cselekményeire, ezen díj fizetése alól is fel fogja menteni. B. Makár János ezredes ezen adományt tényleg birtokba is vette és a harcai zajnak e vidéken történt elmúlta után ő is a fegyvert szegre akasztva, mint egyszerű polgár, visszavonultan élt családjá körében.

A ház, melyet kapott és a melyben lakott, a mai Anna-utcában, a Wagner-féle ház táján állott; e házat holta után végrendeletileg a horvát iskolának hagyomá-

** Az adomány levél másolata a városi levéltárban.

200 frtig terjedő utalványokra . . . . . 1281019 frt 78 kr.
200 frton felüli pénztári utalványokra . . . . . 761641 frt 55 kr.
Az összes átmenő bevétel
tesz . . . . . 2150887 frt 66 kr

Átmenő kiadások.

Utánvételekre kiírtatott. 67953 frt 97 kr.
200 frtig terjedő utalványokra . . . . . 989973 frt 53 kr.
200 frton felüli pénztári utalványokra . . . . . 124462 frt 70 kr.
Az összes átmenő kiadás: 1182398 frt 70 kr.

E szerint a különbözet az átmenő bevétel és kiadások között tesz: 968497 frtot és 96 krajczárt.

Elárusítottatott 2 kros bélyegjegy 75500 drb.
" 3 " " 24500 "
" 5 " " 500000 "
" 10 " " 62500 "
" 20 " " 4000 "
" hirlapjegy, ... 12400 "
" utalványlap . . . . . 4550 "
" közönséges szállítólevél 29000 "
" utánvételes . . . . . 10000 "

Érkezett kifizetés végett 200 frtig terjedő utalvány: . . . . . 32900 "
feladott . . . . . 34735 "
kocsiposta küldemény érkezett. 100679 "

Postai megbízás érkezett november hó 1-től, vagyis ezen kezelési ág berendezésétől kezdve összesen 111 drb 5268 frt 72 kr. értékben. Ezekből beváltatott 42 drb 1474 frt 83 kr. értékben; visszaautasítottat: 69 drb 3793 frt 89 kr. értékben. A visszaautasítást nagy részben az okozta, hogy az ily uton behajtott kívánt követelések időközben kiegyenlítették, részben pedig azért, mivel a megbízás kellőleg felszerelve nem volt.

Alkalmazva van ezen hivatalban a hivatalfőnökön kívül 11 tisztviselő és 13 hi-

nyozta, mely sok évig ugyancsak ezen házban fenn is állott.

A major a mai Makár-utca nyugati végén, a mostani püspöki major táján volt és a mai Makár-utca a majorság tulajdonosáról lett elnevezve, ugy szintén a szálló-hegy, mely a török időben és azután is Kirkilian nevezett birt. 1737 óta a jelen nevé tulajdonosról Makár-hegynek neveztetett és végül a szigeti országot melletti Makár-lukó nevű dűlő kétségen kívül az új tulajdonosról nyerte ma is fennlevő elnevezését.

B. Makár János ezredes az 1697-ik évben halt meg Pécsen.

Az itt eltöltött 7 évi idő alatt csak azon említésre méltó dolog történt, hogy a városi tanácsal viszálykodásba keveredett, a mennyiben a részére adományozott ház és földbirtok után a városnak elég súlyos kiterhelése járulni nem akart, hanem támaszkodva nemesi állapotára, de főképen az adománylevélben biztosított adómentességi kiváltságra, az adófizetést megtagadta, úgy, hogy az 1697-ik évben bekövetkezett haláláig a 250 frtra felszaporodott hátralék biztosítására összes vagyonát lezárolni és zálog czimén birtokba venni volt kénytelen a város.

Ezen tartozásra nézve azonban néhai B. Makár János ezredes fia, — ki szintén János nevet viselt — és a város között 1721-ik évi június hó 1-én egyezség jött létre, mely szerint a város által követelt 250 frt. az ifjú B. Makár János által lefizetvétn, az összes vagyon a családnak visszaadott.

A város évkönyveiben a Makár-családról tovább nem tétetik említés és így valószínű, hogy a család, melynek neve városunk viszontagságteljes multjával szorosan összefüze volt, kihalt és elpusztult

Elődeink tehát csakis kegyeletes tényt vittek véghez, midőn e nevet a fenti módon megörökölte, az utókor számára is fentartották.

vatali szolgál, kik közül öt a közv. levelek és utalványok, egy a kocsipostai küldemények kézbesítésével van megbízva. Ezenkívül egy postamester.

Az alkalmazottak hivatalbani elfoglaltsága átlag naponként 9 órára számítható, tekintet nélkül a vasár és ünnepnapokra.

Összekötetése van ezen hivatalnak naponként négyszer rakkocsi járáttal a vasúthoz, két küldőncz kocsi és két gyalog postajárat által.

A pécsi postahivatal kerületébe még 28 község illetőleg major, pusztá és csárdá volt beosztva.

Pécsen, 1883 év január hó 10-én.

br. Purczel Béla,
kir. postahivatali főnök.

H i r e k .

Boldogtalan újév! A szerencsétlenség súlyos keze nehezült hazánk egyik legszebb városára és vidékére: Győr város és környéke nagy része víz alatt! A maró hidegben tízezer ember hajléktalan, mintegy 400 ház teljesen, vagy részben megrongálva, körülbelül 300,000 hold föld ideai termése elpusztítva s a kenyér a szegény nép száájából, ki tudja, hány évre, kivéve! Ez az 1883-ik év keserves ajándéka hazánkunk. Segélyt, gyors segélyt a szerencsétleneknek! A kormány rögtön megtette, a mit a legkiáltóbb szükségben tehetett; a fővárosi sajtó gyűjtéseket rendez. A kinek szíve van és tehet valamit, tegyen, gyorsan tegyen: kétszer ad, ki gyorsan ad. Semmi adomány nem csekély, kenyeret az éhezőknek, ruhát a fagytól didergőknek! Szerkesztőségünk felajánlja szolgálatait mindenkinek, aki kegyes adománnyal járulni kíván a csapás enyhítéséhez, azonnal illetőségi helyére juttatjuk, ami beérkezik. Jussanak el szavaink az irgalmas érzésűek lelkéhez.

Kinevezések: A pécsi m. kir. pénzügyigazgatóság által: Princz Jenő nyugalmazott ellenőr II. osztályu irodatisztá, Szita István és Saághi Ferenc adóhivatali gyakoronokokká nevezettek ki.

Farkas Raskó díj. A magyar tudományos akadémiánál Farkas István pécsi ügyvéd által egy hazafias költeményre kitűzött díjra következő pályaművek érkeztek be: I. Szózat a zsidókhöz. Jelige: E hon legyen hazád, a magyar nemzeted. II. Türogtató. Jelige:

Kürtje harsány hangja a mély
Sírba leszáll hidegült porunkhoz.

III. Elzúgott a vihar . . . . . Jelige: Virtute et animo! IV. Zsidó fiúk. Jelige: Előre. V. A gyermekhősök. Történeti verses elbeszélés, Jelige:

Láttam . . . . .
Mind a szépet, nagyot,
Mit folgyezvén a történet,
Csodául fennhagyott.

VI. Ima. Jelige: Isten áld meg a magyart!
VII. Honszeretet fényes könyve. Jelige: Egy könyv beszél hazám nagyságáról. VIII. Pusztá oltár előtt. Jelige:

A holtakat miért vered fel?
Nincs több . . . . .
Kit te felgyújts énekekkel.

IX. Nemzetiség. Jelige: Viribus unitis. X. Edit. Költői elbeszélés a magyar szabadságharczából. Jelige: In magnis voluisse est. XI. Hazám története. Jelige:

Mint egy állt vándor, midőn fele utján
Csüggetget szemmel néz hátra majd előre,
Mielőtt a rögös pályát tovább futnám,
Hadd nézzek a multra, nézzek a jövőre.

XII. Gr. Telekyhez. Jelige: Teleky, szép hazám dicső családja! XIII. A magyar szabadság. Jelige: Hej Rákóczi, Beresényi! XIV. Nyaláb romján. Jelige: A magyar nemzet nem volt, hanem lesz. XV. Megtagadva. Ballada. Jelige: Hős vértől pirosult gyászter stb. XVI. Arany János emlékezete. Oda. Jelige: Sic itur ad astra!

Kimutatás a pécsi jóték. nőegylet által 1883. január hó 3-án rendezett álarczos bál bevételéről és kiadásairól. Bevétel; (a felül-

fizetett 43 frt 40 krral együtt) 580 frt 70 kr. Kiadás: 259 frt 51 kr. Tiszta jövedelem: 321 frt 19 kr. Felülfizetések; Cseh-Kövér Anna 10 frt, Förster Adéle 10 frt, Erreth Teréz 10 frt, Cseh-Sauska Mari 5 frt, br. Majthényiné 5 frt, Freitag József 1 frt. dr. Johan Béla 80 kr., König 80 kr., Tibiassi 80 kr. Összesen 43 frt 40 kr. A pécsi jótékony nőegylet választmányja kötelességének tartja, a mélyen tisztelt közönségnek a számos kegyes részvételt, valamint a nagylelkű felülfizetésekért, főleg pedig az 52-ik gyalogezred igen tisztelt es. kir. ezredes parancsnoka, lovag Draudt urnak az ezred zenekarának készségesen átengedett ingyenes közreműködéséért legbensőbb köszönetét nyilvánítani. — Pécs, 1883 január hó 10-én. Magyarly Rosa alelnök.

Felolvasás. Vízkelety pénzügyi titkár a „katholikus legényegylet” helyiségében mult szombaton felolvasást tartott, melynek tárgya a pécsi székesegyház restaurálása volt. A felolvasót, ki a nálunk oly népszerű építkezést taglalta, a jelenlevő egyleti tagok élénken megjellegnezték s köszönetüknek szavakban is kifejezést adtak, amennyiben társai nevében Vass üdvözölte felolvasót tanulmányai szives közrebocsátásáért.

A jogász-bál, mely fényes és pompára az egyik legkiválóbb bálunk lesz az idén, ma fog megtartatni. A rendezőség megkért annak közlésére, hogy jegyek egész nap előre válthatók a „segély-egylet” helyiségében, lyceum, II. emelet, utolsó ajtó balra.

A kocsolya-sport áldozatai. Tolnából a következőket írják: Berg báró és Bissingen gróf huszártisztek, a Pécsen állomásozó ezredből, szenvedélyes kocsolyások, kimentek a Dunára, hogy megtekintsék lehet-e már a kocsolyázás? A jég szilárdnak látszott, a jégkéreg olyan vastagnak tűnt fel, hogy a két kocsolyázó minden veszélyeztetés nélkül kielégíthetni vélte paszióját. Felkötötték kocsolyájukat és jó darabig rendén ment a dolog; egyszerre azonban recsegett, ropogott a jég, a két huszártiszt gyors futamallal igyekezett menekülni, de már késő volt. Alig haladhattak egy pár lépést, beszakadt alattuk a jég és úgy Berg b., mint Bissingen gr. egy percz alatt eltűntek. A gyors segély Berg bárót megmentette, a dörzsölésre föleszmélt s talán felépült, Bissingen azonban ott veszett.

Hymen. Dr. Darázssy Ödön siklósi ügyvéd e hó 15-én vezeti oltárhoz Dollinger György siklósi járási utbiztos leányát, Etelkát. Szívos Károly hírcsi ref. lelkész f. hó 23-án esküszik Szentgyörgyi József esarnótai ref. lelkész leányával, Irma vála.

Közygűlés. A pécsi kath. legényegylet (jelszava: „Isten áld meg a tisztet ipart.”) f. é. január 14. délelőtt 11 órakor tisztújító közgyűlést tart.

A budapest-pécsi új vasút mentén, Budapest-Kelenföldön, a budafoki állomáson, Érden, Eresiben, Adony-Szabolcson, Sárosdon, Sárbogárdon, Rétszilason. Simontornyan, Pinczehelyen, Hídegkut-Gyönkön, Szakály-Högyészen, Kurd-Csíbrákon, Döbröközön, Ujdomáron, Sásdon, Abaligetén és Bükösön felállított vasuti üzlettávirda-állomások állami magántáviratok kezelésére is felhatalmaztattak, s ebbeli működésüket megkezdették.

Leszállított viteldíjak. A földm. ipar és keresk. m. kir. ministeriumtól vett megahgyás folytán ezennel közhírré tétetik, miszerint az állami kezelés alatt álló osztrák vaspályák bécsi igazgatósága, a vizáradások által károsult vidékek lakosságának élmezésére Tirolba irányított gabona- és lisztküldeményekre nézve, tekintet nélkül az egy fuvarlevéllel feladott tehernemységre, az 1883. évi január hó 1-től ugyanazon évi június hó végéig terjedő időközre az I. számú különtarifa felényre leszállított tétélet engedélyezi, minek folytán p. o. 100 kgnak Bécs-Wörgti viteldíja 61-3 krt teend ki, az

az 100 kgrként és kilométerként 0.127 k-rnyi egységálpadj. Pécsét, 1883. évi január 11-én. A kamara elnöksége.

A mohácsi általános takarékpénztár mérleg - számlája 1882. évi december 31-én. Vagyon: Pénzkészlet frt 8462.62 váltókban frt 182.168.06, kötvényekben frt 94936, zálogokban frt 3700, felszerelésben frt 500, jelzálogokban frt 30195, elélegekben frt 651.28, különféle adóskónál frt 400. Összesen frt 324.312.96. Teher: Részvény tőke frt 56000, bélyeg frt 2, betétek frt 212.254.74, V. heti betét frt 30920.85, tartaléktőke frt 9013, áttv. kamat frt 3152.91, nyeresémi frt 14269.46. Összesen forint 324.612.96. — Vesztés- és nyereség-számla, Vesztés: Üzletköltségek frt 3729.77, adó frt 1513.27, betét után fizetett kamat frt 770.78, betét kamat utáni bélyegadó frt 244.11, felszerelésből leírás frt 100, nyeresémi 14269 frt 46 kr. Összesen frt 20527.39. Nyereség: Áthozat a mult évről frt 350, kamat a különféle leírások után frt 20253.01, biztosítás frt 35.38. Összesen frt. 20627.39.

A „Mária Valéria“-egylet. a cs. kir. 52. sorozat Sahan János karmester ur személyes vezése alatt álló zenekarának közreműködésével, Kaposvárot, 1883. január 11-én a „Korona“ vendéglő tánctermében jótékonyczú hangversenyt rendezett.

A mészárosok ellen több panasz érkezett szerkesztőségünkhez, azoknak rossz, hiányos mértéke, és különösen a szegényebb népnek jutó marha- és borjúhúsrészek minősége miatt. A panaszok kétségeltlenül alaposak; azonban, minthogy ezen rendtelenség a mészárosok közt már egészen általános és eddig mintegy megengedettnek tekintett, egyelőre a neveket sem közöljük, akik ellenében e panaszok intézve vannak, de figyelmeztetjük rendőrségünket, hogy egyrészt már ideje volna, hogy kissé gondosabban figyelje meg és őrizze ellen ezen nélkülözhetlen élelmiczikk árúsítását, másrészt pedig célszerű lenne, hogy igyekezék a mészárosokat vagy egyszerű megbeszélés, vagy alkotandó szabályrendelet útján mielőbb arra bírni, hogy, miként ez jelenleg már a legtöbb nagyobb városban történik — nálunk is a hus minőségét szerint különböző áron adassék a mészárszékeknél, hogy nevezetesen a szegényebb sorsu ember, a kisebb háztartás, a rosszabb minőségben kapott főzőhust ne legyen kénytelen oly drágán megfizetni, mint a mennyit fizetnek a legjobb peccenyé részekért a szerencsésebb helyzetben levő nagyobb fogyasztók és a koresmárosok. Különböznék lesz még alkalmunk e fontos kérdéshez bővebben is hozzájárulni, de addig is várjuk a rendőrkapitány intézkedéseit.

A farsangi krónikából. Ismét két táncmulatság jegyeztetett be farsangunk naplójába. Az egyik a polgár-bál, melyet e hó 24-én rendez Rebban vendéglős a „Hattyu“-ban; a másik a február 3-án tartandó „önkénytelenek - táncestélye“, mely taval is beigazolta létképességét. Ez utóbbi az idén is igen fényesnek ígérkezik s nyerni fog azáltal, hogy a terem — mint halljuk — gazdagon lesz mindentéle fegyverekkel díszítve. Mindkét táncestélyen az 52-ik gyalogezred zenekara fog működni.

Táncvizgalom. A vajszlói olvasó-egylet saját könyvtára alapítójának gyarapítására f. évi január hó 24-én a nagyvendéglő helyiségeiben zártkörű táncvizgalmat rendez. A rendező bizottság tagjai: Mányay Imre m. k. erdész. b. bizottsági elnök. Hetesy Gyula postamester, b. bizottsági pénztárnok, Horváth Ignác gyógyszerész, Dr. Ungar Adolf orvos, Kreizl Ferencz r. k. tanító. Belépti-díj személyenként 1 frt. Családjegy 2 frt 50 kr. Vidékiek elhelyezéséről a bizottság gondoskodik.

Megfagyott ember. Bodonyban szombaton, e hó 6-án egy ottani polgár délután elcsúszott kissé távolabb eső szőlőpincejébe, borait nézegetni és kóstolgatni. Ugy látszik, a kóstolgatást a kellőnél valamivel szorgalmasabban folytatta, mert este, vagy éjjel

hazamenve, házat nem tudta megtalálni és reggel majdnem egészen halva, dermedten találták őt a falubeliek az uton heverve, és minden élesztési kísérlet daczára pár óra mulva csakugyan meg is halt, a nélkül, hogy még eszméletre tért volna.

Jól jövedelmezett. A marhatérnen levő mérleg, melyet 1882. év február havában állítottatott fel a város, a lefolyt évben 748 frt 48 kr jövedelmezett, mi tekintve a felállításra kiadott összeget, 2900 frtot, 26 %-al igen szép kamatozásnak nevezhető.

Egyletek.

A „Pécsi Dalárda“ és „Zeneegylet“ választmányja f. hó 11-én tartott ülésében fontos kérdések fölött hozott határozatot. Seidl Károly karnagy szerződötése kérdését megelőzőleg, szükségesnek látta a zenébizottság, meggyőződést szerezni a karnagy képességeiről; e végből f. hó 10-én megjelent a bizottság a zenekar próbáján, több zenemű vétetett elő, u. m. Beethoven „Fidelio“ nyitánya, I. symphoniájából két rész, Doppler „Ilka“ nyitánya. E próba után a bizottság egyhangulag azt határozta, hogy Seidl ur szerződötését nem fogja a választmányának ajánlani. E választmány ily értelembe ki is mondta, hogy Seidl urat nem szerződötteti, ki is e nappal megszünt a zenekar karnagya lenni. Ezzel kapcsolatban megbízottat Valentin Károly egyesületi igazgató, hogy a lefolyt pályázat egyik jelentkezőjével, továbbá másokkal is lépjen érintkezésbe a karnagy állást illetőleg, de kimondatott, hogy a felvétel csakis előzetes próba után fog megtörténni.

Még a farsangon az egyesülete pártoló tagok részére táncestélyt rendez. A bőjtre pedig az első nagy hangverseny megtartása határozatot el, melyben az összes művészi erők a „Pécsi Dalárda“, a női énekkar, a zenekar) közre fognak működni.

A „nagykikindai dalárda“ színházépítésre kibocsátott két db részvényt küldött az egyesületnek megvétel végett; de az egyesület nem rendelkezvén tőkével s összes jövedelmei saját feladatai betöltésére szűkségeltetvén, a részvényeket visszaküldi.

Végül egy fontos tárgy került tanácskozás alá, melynek folyamán nem egy hang fejezte ki helytelenítő véleményét a pécsi társégyletek eddig tanusított magatartása felett, hogy a katonai zenekarnak nyújtanak előnyt, az egyesület zenekarának mellőzésével. Pécsváros társadalmi élete az egyesületekben bírja garanciáját és díszkedhetik is oly intézményekkel, minőket nem sok provinciális város mutathat fel. De természetes az is, hogy az egyesületek egymás létét ne csak ne kockáztassák, ignorálják, hanem egymást istápolják, segítik. Teljes tisztelet illeti meg a katonai zenekart s nincs senki, aki azzal neki nem adózik; hanem a városi zenekar minőségre nézve éppen nem hátrál meg a katonai elől, a katonai minden egyes esetben drágább volt még, mint a városi, drágább volt a nögyelet alárczos bálján is, habár díjtalanul működött közre, s mindezen szempontokon felül a „Pécsi Dalárda“ és „Zeneegylet“ tagjai is, fizetik a tagsági díjat az egyelet czéljainak előmozdítására, melyekhez a zenekar fenntartása főképp és első sorban tartozik s mégis elütik az egyelet a jövedelem forrásoktól! Ily eljárás mellett nincs biztosítva semmi intézmény, nincs a világon semmi könnyebb, mint pusztulni és pusztítani; a széthúzás megölje a nemes törekvéseknek, a fitymálás nem alkalmas fokozni az egymáshoz való ragaszkodást. — A választmány elhatározta, hogy a társégyületeket megkeresi, miszerint jövőben a városi zenekar szolgálatait igénybe venni sziveskedjenek.

Egyéb csekélyebb jelentőségű ügyek elintézése után a gyűlést az elnök, Bánffyay Simon, bezárta.

Színház és művészet.

Kedden adatott Rosen ismeretes vigjátéka: „Oh azok a férfiak“, Munkácsiné Ilka asszonnyal, a székesfehérvári szintársulat tagjával, mint vendéggel Francziska szerepében. Munkácsiné asszony annyira megszerette a tavali saison alatt Pécsét, hogy egypár napra körünkbe vágyódott; ez oly kedves figyelem s a ragaszkodásnak oly széj jele, hogy érte mi is csak elismeréssel vagyunk iránta. De meg van-e elégedve a fogadtatással s rokonszenzvel, mire itt nálunk valószínűleg számított, nem hiszszük; mert közönségünk vele szemben kissé nagyon is hidegen viselte magát, mi azonban egyszerű magyarázatát abban találja, hogy nálunk más mértékkel méri a szerződött tag s mással a vendég működését. Azonkívül kellemetlensége volt Munkácsinének még abban is, hogy az uton tökéletesen elrekedt s első feltegetek a kis Francziska szerepében telette túlozott, ide oda ugrándozott, a kezeivel folyton hadonázott, mintha el akarna repülni, oly kedves és természetes naivságot pedig kellemetlen affektációval helyettesítette. — Ez vagy rossz szokás, vagy csak annak a következménye, hogy nagyon is szépen akarta a dolgot csinálni. Az egész előadás különben rendkívül pongyola s vontatott volt, mert senkisé tudta szerepét s ha nem álltak éppen a sugó előtt, úgy egy mondatot kétszer is kellett nekik sugni. Egyáltalában nagyon is fontos szemlével lesz újabb időben a — sugó s meg is érdemelne egyszer egy kis kitüntetést.

A csütörtökön szinre került: „Czifra nyomoruság“-ról sem mondhatunk sok jót, iszonyuan lassan döcögött biz ez is csak 1/211 órakor ért véget. Bella szerepe volt Munkácsinének a mult évben legsikerültebb alakítása, s ha rekedtsége nem fokozódott volna, bizonyára kiköszörülte volna a tegnapi fellépés fogyatkozásait; de daczára ennek is, kiválóan sikerült neki a második felvonás mindvégig. Gaál Hermin, mint Eszter, szépen játszott s különösen a harmadik felvonás egyes jeleneteiben megindította a közönséget. Morvai ez alkalommal Poprádi szerepét játszta, azzal elég helytelenül copirozta Arányi tót nyelvmesterét a Székháziakból. Csoma Bálintot Bokor helyett Veres adta s ha nyugodtabban mozog s nem kiabál annyira, még jó is lett volna. Tarczali szerepe is más kezekben volt s a mivé tette ezt Gálfalvi, azzal szemben megszünt a valószínűség, hogy oly szellemes nő, mint Eszter — bele szeressen. Göncziné ezuttal Mézesné szerepét adta s élénk, természetes játékkal a közönséget ismételt tapsra ragadta, mit e szorgalmas s minden legcsekélyebb szerepét is gondal kezelő színésznő, méltán meg is érdemel. Mindkét este igen szép számú közönség.

Csütörtökön volt Munkácsiné utolsó föllépte: „A gnes asszony“-ban; de mintán rekedtsége annyira fokozódott, hogy érthető hangot nem tudott már kihozni, úgy a hogy jött, dob- és trombitaszó nélkül vett bucsut — már az első felvonásban, s szerepét Várai Mariska vette át. A közönség elég jellemző kifejezésekkel nyilvánította megbotránkozását, de távolról sem azért, hogy Munkácsiné visszalépett, hanem csak azért, mert fölléptével dipirozni akarták, a mennyiben már délután is jól tudták, hogy játszani képtelen s így az egész előre kicsinált komédiának bizonyult, mit aztán még azon cynismussal is tetőztek, hogy ezt be sem jelentették, ezért bucsónatot sem kértek. Hogy az ily eljárás legközelebb scandalumot fog provokálni, a mai előlelekből már több, mint bizonyos. Az előadás különben elég jól ment. — Közönség szép számmal.

Felhívjuk a közönség figyelmét Ujházi Ede, a nemzeti színház kitűnő tagjának vendéggátékára. Csak rövid ideig fog városunkban időzni s óhajtanók, hogy mindazon kitüntetésben s pártolásban részesüljön, melyet szellemes egyénisége s kiváló alakítási képessége oly méltán megérdemel.

Levelezés.

A jog panasza.

Drávamente, 1883 január 12-én.

Megyéneknek délnyugati sarkában fekvő egyik községben a ránk következő napokban furcsa alapon lésszen egy ügy végrehajtás utján lebonyolítva. A dolog annyira érdekes, sőt csodálatosnak is annyira rendkívüli, hogy nem tagadhatjuk meg magunktól az élvezetet, azt a t. olvasóközönség mulattatására bemutatni.

Nevekre nincs szükség.

X. tanítót 12 évvel ezelőtt erkölesellenes, közbotrányt okozott s önmaga által is beismert vétségeiért annak rendje és módja szerint elmozdították hivatalából. Pár évi pihentetés után újból alkalmaztatott, most már segédképen. De hát szegény X nem tehetett róla, hogy az ember privilegiumából, az esendőségéből neki a kelleténél nagyobb osztályrészt jutott: ő újra bukott s újra elcsapatott. Hiszen — tehetik némelyek e megjegyzést — a dolog egészen természetes mértékben folyt le; magunk is azt mondjuk, hogy a józan paedagogia csak köszönetet szavazhat az illető orvosoknak ezen egészséges curáért. Oh igen. De a II. felvonás! Annak színtere — Dánia. Magyarország szabad légkörének aligha való e micsoda. „Micsoda”? Igen, valóságos csoda. X helyébe promotióképen áthelyeztetett Z. De hogy valamiképen a rémséges nagy conventióban sem esze, sem ügybuzgósága, melyet magával előbbi jó helyéről a jobbnak di-

esért helyre vitt, el ne fuljon, a magas intézők (nem Budapesten laknak!) csakhamar elesípték a fizetés egy negyedét, hogy X et napnál világosabb érdemeiért ezzel — nyugdíj néven — meghonorálják, a mi ellen Z. a legjobban indokoltól vezetettve, legottan bejelentette óvását, mint oly teher ellen, melyre sem az áthelyező végzés, sem a concessa, sem a díjlevél nem kötelezték.

Az óvástétel, meglehet azonban, hogy más indokok, végre meghozták Z-nek a a jogtalanul rárótt teher alól való felmentést anno 1877 és 78-ban. Noha az igazságszolgáltatás ily gyorsasága önkénytelenül juttatja eszünkbe Acsiát, annak azon világát, hol a mandarinok a talpára veretik a szegény ügyes-bajosnak az igazságot, elismeréssel vehető mégis, hogy a jog-és méltányosságnak ha későn is, de elégtételt szereztetett; a mi történetünkben egyébiránt nem azért, hogy immáron a kinnal kiérdemelt multnak adassék át, hanem, hogy azt 1—2 évi pihentetés után, akár csak mint X-szel tették volt, újra szerepeltessek.

Kifordították, befordították, meg is bizottságotlakták, mi több, e bizottság annyira kiporolta, hogy — jegyzőkönyvi nyomok szerint — Z. igazai világlottak ki, és mégis (kérem a nevetést tartani!) Z-re, mint X. hivatalutódára mondták ki a megszüntetést.

Ha e dolgokat saját szemekkel hiteles másolatokban, kemény jegyzőkönyvi pontokban nem láttuk volna megerősítve, el nem hittük volna, hogy nagy Magyarországon ily injuria napvilágot láthasson. Almodni sem akartuk volna, hogy fennálló törvényeink, törvényes intézkedéseink ellen ily tiszteletlenséget lehessen az autonomia sánczai közé vonulással — vagy mivel? — és innen-onnan már a világi hatóság assis-

tentiája közbenjötté mellett elkövetni.

Eltékintünk attól, hogy szabad-e, vagy nem szabad a visítán változtatást tenni, az annak erejével biztosított fizetésből hányadot a javadalmastól elesíteni oly czéllal, hogy azzal egy méltatlan sáfárt megjutalmazzanak; eltékintünk attól is, hogy az ily eljárás, mely a hivatalt üzérkedés tárgyává süllyeszti alá, aequivalens a simóniával: egyszerűen csak azt kérdjük: egyenlően kötelezi-e a hon minden fiát a szentesített törvény? ha nem, az autonómisták szabad vásárához semmi közünk; de ha igen, akkor azoknak, kiket illet, becses figyelmükbe ajánljuk az 1879. december 26-án kelt 35111. sz. a. kibocsátott miniszteri rendelet 20. pontján kívül az 1875. XXXII. t. cz. 12. §-ának első alineaát, a hol ezen igék vagynak megírva: „Mindazon, akár tényleges szolgálatban levő, akár nyugdíjazott tanítók, a kik büntény miatt bírói ítélettel elítéltek, vagy súlyos hanyagság, erkölcsi kihágás, vagy polgári büntény, vagy fegyelmi eljárás következtében tanítói hivatalukból elmozdítottak, vagy nyugdíjuk elvesztésére ítéltetnek, nyugdíjra, illetőleg végkielégítésre való jogosultságukat elvesztik.” Ezen intézkedés az 1868. XXXVIII. t. cz. 138. §-ban gyökerezik.

Tehát: aut-aut.

X. vagy való tanítónak, akkor hiba volt őt állásától megfosztani, vagy nem való annak; ily esetre az idéztem törvényszakasz az irányadó. Azon harmadik esetben pedig, ha X-t szánalomból akérják a könyörület morszáival ellátni, ám tegyék, de ne egy helyét emberül megálló, derék tanító anyagi és erkölcsi romlása árán. Ezt a jövő béten exequálják!

Lap tulajdonos: Fekete Mihály.

Felelős szerkesztő: Bodó István.

Aláírási felhívás a magyar vörös-kereszt sorsjegyekre mely sorsjegyek adó- és bélyeg-mentesek.

E hó 22-én lehet a magyar vörös-kereszt sorsjegyekre á 6 frt 50 krnyi kibocsájtási ár mellett darabonként 2 frnyi felpenz lefizetés mellett, aláírni.

Aláírásokat elfogad

SCHREIBER G. E.

váltóháza, Budapest Kristóf-tér 6. szám.

78

Kepes Kálmán Pécssett.

Széchenyi-tér, Zsolnay-féle házban, ajánlj: 1883. évi elhatott, raktárát, melyben nagy választékban kaphatók mindenféle posztó, selyem és gyapot-ruhákaknak Longshawl-ok és kendők; továbbá Rumburgi, Hollandi- és Creász ezérna-vásznak, asztal-neműek, canafász és ágyterítők, valamint minden idényre mindenemü kész női-köpenyek, bundák és otthonkák,

18 (Jaquet.)

a legjutányosabb áron.

Kaphatók mindenféle pokrócz és futószőnyegek is

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Krausz Sándor és Társa,

Pécssett, Király-utca 10. sz. a, a boltivköz mellett ajánlja dusan és ujonnan felszerelt raktárát,

kalap, cipő és uridivat czikkeket,

a legelegánsabb alakban, a legjobb anyagból és a legnagyobb választékban lehető legolcsóbb áron

férfi-fehérműből

álló nagy raktárunkat

nyakkendőket és kezelőket, esernyőket,

gummiköpenyeket és kamasokat.

Tisztelettel

Kraus Sándor s Társa,

Pécssett, Király-utca 10. sz. a boltivköz mellett.

Megrendelések mérték után továbbá kijavítások úgy vidéki megrendelések is gyorsan teljesítettek.

55.

KREINER és KRAUSZ

Pécssett, Királyutca 2. sz. a.

ajánlja dusan felszerelt raktárát

posztó, selyem, és gyapjuszövetkelméket,

valódi francia ternekak, női divatrukat továbbá minden legújabb divatu diszítésekét plüschből, bársonyt és himzett munkákat továbbá minden e szakmához tartozó árukat.

Különösen figyelmeztetjük t. cz. közönséget, vászon és asztal-terítőköl álló nagy raktárunkra, a melyeket a legelső gyárakból mindig készletben tartjuk, mint valódi rumburgi vászont, lepedóvászont, asztalkendűket, és törülközőket, schnür! és piqnet Barchont, szőnyegek és terítők továbbá mindenféle női- és férfinyakkendők, csorsették, valamint mindenféle női- és férfi nyakkendők — mindent

a legolcsóbb áron

Mint hogy az idény már nagyon előrehaladt igen sok czikk, a mely különösen karácsonyi ajándékokra alkalmas, lezállított áron kaphatók.

Tisztelettel

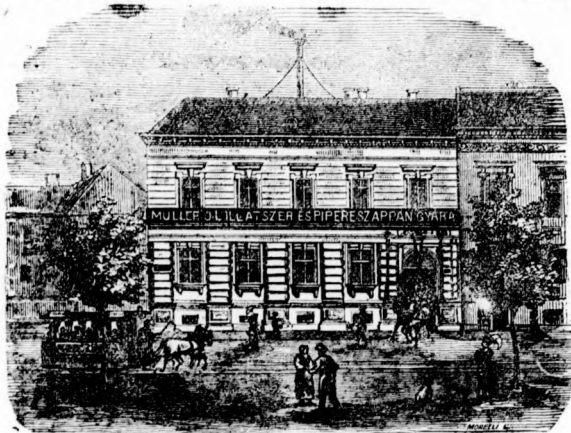
KREINER és KRAUSZ

Pécssett, Király-utca 3. sz. a.

Minták kívánatra ingyen küldetnek és vidéki megrendelések pontosan és gyorsan teljesítettek.

47

MÜLLER J. L. Budapesten,

MÜLLER J. L. ILLATSZER- ÉS PIPERESZAPPAN-GYÁROS BUDAPEST,

Gyár: VII. Rottenbiller-utca 36. sz., saját ház.

Raktár: IV. Koronaherceg-utca 2. sz., a „Virág királynéhoz”.

Ajánlom saját gyártmányú illatszerimet- és pipere-szappanaimat ugy nagyban eladásra, mint a t. fogyasztó közönségnek posta útjánai rendelésére. Az általam készített:

Családi szappan.

Dr. GEBHARDT LAJOS egyetemi tanár és Rökus-kórházi igazgató ur által nekem kiadott bizonyítvány szerint a finom szappan fogalmának és minden ahoz kötött követelményeknek tökéletesen megfelel, s a bőrnek lágyágát és üdőségét idézi elő. — Darabja 35 kr., 3 darab dobozban 1 forint.

Carbol szappan.

Dr. LENNHOSK JÓZSEF kir. tanácsos és magy. kir. egyetemi tanár ur nekem kiadott bizonyítvány szerint kitünő övszer ragályos betegségek ellen és fertőzötlenítő hatással bír s a bőrkitegeket eltávolítja. — Darabja 40 kr., 3 drb. dobozban 1 frt. 10 kr.

Poudre de Serail arpor.

BLAHA LUIZA (báró Spányiné) ő méltósága kedvelt arpora, s általa a következő sorokkal tüntettetett ki:

Tiszt. MÜLLER J. L. illatszerész urnál Budapesten.

A Poudre de Serail, melyet ön feltalált, valóban kitünő és nemében páratlan, mert nemcsak az arcon láthatatlan és tartós, de egyszersmind rendes használatnál ártalmatlansága által az arca oly különös jótékony hatást gyakorol, a minőt még eddig semmiféle arpornál nem tapasztaltam, mely kiváló tulajdonságáért jövőben mint kedvenc arporomat kizárólag fogom használni és meg vagyok győződve, hogy föllámulhatatlan jószágért általános elismerésnek fog örvendeni.

Tisztelettel BLAHA LUIZA.

A Poudre de Serail fehér, rózsas- és sárga színben kapható. Egy doboz 60 kr. és 1 frt.

Minden itt fel nem emlelt pipere- és illatszer, valamint mindennemű pipere-eszköz nálam nagy választékban kapható.

Postal megrendelések utánvétellel pontosan teljesítettek.

Nagyobb megrendelések bérmentve küldetnek.

Árjegyzéket, kívánatra bérmentve küldök.

Minden olk ezen bejegyzett védjeggyel van ellátva, s valóságát az bizonyítja.

Pompadour Creme.

Ezen szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodaszépségét késő agg koráig fenn tudta tartani, anélkül, hogy az egészségének ártott volna, általam eredeti tisztaságában állítatik elő, s azt a tisztelt hölgyvilágnak a leghathatósban ajánlhatom. — Egy tégelylyel 1 frt 60 kr.

„Ixia Lys.”

a legfinomabb és legkedveltebb illatszer, mely illatának kellemessége és tartósága által tűnik ki; flagonja 1 forint 50 kr. és 3 frt.

Rudolf- és Stephanie-bouquet

illatszer, 2 frt., és 4 frt;

továbbá: Jasmin fleurs d'Orang, Opopanax, Rézéda-rózsza, Tuba-rózsza, Fehér-rózsza, Moha-rózsza, Chypre, Fleurs de Mai, Heliotrope, Jacinthe, Jocey-Club Jasmin, Marechale, Mille fleurs, Muse New mown Hay (szén), Patchouly, Spring flowers, Ylang-Ylang, Violette de sarme; flagonja 1 frt. 50 kr., és 2 frt. 10 krajár.

Saliell szájjviz és fogpor.

Kiváló hatással bír a beteg foghus meggyógyulására s a fogakról az idegen alkatrészeket eltávolítja. — Egy üveg szájjviz 80 kr., kis üveggel 50 kr., egy doboz fogpor 80 kr.

Brillantine.

folyadék lágyágú kenés, mely a szakál és bajusz, valamint a haj fényét és lágyágát előidőzi, s a kihullástól és törékenységtől is megóvja. — Egy kis üveggel 70 kr., nagy üveggel 1 frt.

a „Virág királynéhoz”

IV. Koronaherceg-utca 2. sz.

Kiadó lakás.

József-utca 9. számú házban

3 utcazi, 1 háló és 2 előszobából, konyha, mosókonyha, éléskamara, pince, padlás és gyümölcsöskertből álló szép lakás

jövő ápril elsejére kiadó.

„Kellemtlen szájszag és fogfájás ellen!”

Erdem-éremmel kitüntetett

SCHULHOF KÁROLY ROBERT,

Manchesteri lakos által feltalált

osztrák császári kizárólagos és

magyar kir. szabadalmat nyert

SZOPIANA-SZÁJSZESZ.

Hatása:

1. Sopianaszájszesz a szájs- és orrüregnek (odvas vagy műfogak, dohányzás vagy bármilyen más okból eredő) minden bűzt nyomatlanul eltávolítja.
2. Erősíti a petyhüdt foghúst és az ingó fogakat, az utóbbiaknak visszaadja természetes fehér színüket, meggátolja a fogkő képződését, védi a fogak zománcczat és óv a fogfájás ellen.
3. A szájs- és orrüreg mindennemű súlyos (skorbutikus) bántalmait gyógyítja, üdíti és pirositja a foghúst és edzi a nyakhartyát.
4. A már létező fogfájást eltávolítja, ha a fájó fog husa pár csepp-, vízzel nem elegyített szájszeszszel megnedvesítettik.
5. Diphtheritis és más torokbajoknál igen sikeres gargalizáló szer.

Ára kicsinyben egy üvegnek 1 forint 25 kr. o. é.

Raktárak: Sipőcz István gyógyszerésznél Pécsen, Török József gyógyszerésznél Budapesten és minden nagyobb vidéki gyógyszerertárban. Bíró János gyógyszerész urnál Kolozsvárott.

Főraktár

Dr. Schulhof Adolf urná Pécsen.

Több mint 300 elismerő bizonyítványok orvosi tekintélyektől előmutathatók

VARRÓGÉPEK!

Legnagyobb választékban kaphatók gyári áron
részletfizetésre

OBETKO K.

első pécsi varrógép keres-
kedésében. (városzházépület.)
Igen alkalmas ünnepi
ajándék.

Nélkülözhetlen minden háztartásnál.

Készpénzfizetésnél

5 forint

engedmény
Használhatatlan gépek be-
cseréltetnek s mint
készpénz elfogadtatik.

Javitások elfogadtatnak.

Öt évi írásbeli jótállás adatik.

50

A téli idényre!

Valódi Jam., Cuba és Braziliai
RUM

Chinai és Orosz THEA, Francia és
Angol

THEASÜTEMÉNY.

Ugy cukrot, kávé, déli gyümölcsöt és Likő-
röket a legnagyobb mennyiségben ajánl

Cserei Antal,

Pécsett, Lyceum átellenében.

42

Tíz éves valódi francia cognac
3.50, 1.80.

Angol rum palackja 1.80, 90, 45. kr.
Legfinomabb jamaika rum

1.60, 80., 40., kr.

Cuba rum literes üvegben 1 frt.
Legfinomabb theák, császár keverék,
mandarin, pecco, chouchon kilója

4—12 frt.

Kiváló finomságú thea sütemények
kilója 2 frt 40

Valódi francia pezsgők: Delbeck, Röderer, Cli-
quot, Juibert czégtől.

Magyar pezsgők „Kincsem“ frt. 2.25.

” ” ” frt. 1.50.

” ” ” frt. 1.20.

Pécsi asztali és pécsenye borok
Benedictiner 5., 3., és 1 frt 50 kros üvegekben.
Finom liqueurök nagy választékban, ugyszinté
magyar, angol és francia mustárok, valamint
szarvas gomba, champion, macidouen és sardi-
nák különféle nagyságban és minőségben kap-
hatók

EIZER JÁNOS kereskedésében.

Pécsett Széchenyi-tér Oertzen-ház.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan
teljesítettnek.

34

Nyilvános aláírás!

Magyar veres-kereszt egyleti sorsjegyekre.

Évenként 3 huzás.

1. huzás márczius 1-én.

Főnyeremény 120.000 frt o. é.

Legkisebb nyeremény, melylyel minden sorsjegy kihuzatik, 6 frtól 10 frtig.

A nyeremények teljesen díj- és illeték-mentesek.

Egy sorsjegy ára 6 frt 50 kr.

melyre az aláírás alkalmával 2 frt leteendő.

80

Bejelentések az eredeti feltételek mellett **csakis f. hó 22-ig** fogadtatnak el

Ullmann M. Károly bank- és váltó-üzletében Pécsett.